

REFORMA SYSTÉMU VÝZKUMU, VÝVOJE A INOVACÍ

Anotace

prostředí, ve kterém by veřejné prostředky investované do základního výzkumu přinesly skutečně nové poznatky a to i ve srovnání se světem a veřejné prostředky investované do aplikovaného výzkumu, vývoje a inovací by přinesly konkrétní ekonomický nebo jiný přínos z jejich realizace.

Toho lze dosáhnout pouze s dobře fungujícím trojúhelníkem „výzkum – vzdělávání – inovace“ a vytvořením podmínek pro zavedení výsledků výzkumu a vývoje do praxe.

Abstract

The target of reform of research and development system is to create such an innovating environment, where the public finances invested in basic research would bring out really new findings in comparison with the world and where the public finances invested in applied research, development and innovation would bring out a concrete economic or another benefit.

This may be achieved only when the triangle “research – education – innovation” is well functioning and when the conditions for implementation of the research and development results exist.

Úvod

Doposud všechny pokusy o výraznější změny systému podpory výzkumu a vývoje skončily tím, že vždy byly připraveny jen podklady pro příští vládu a realizovaly se pouze dílčí změny a práce začínaly znovu. Reforma systému výzkumu, vývoje a inovací v ČR (dále jen Reforma) proto vychází ze základního faktu, že bude mít smysl pouze tehdy, bude-li realizována během jednoho funkčního období vlády.

Hlavními důvody Reformy jsou :

1. Nízké přínosy výzkumu, vývoje a inovací (dále jen VVal) pro ekonomiku a společnost
2. Selhávající systém podpora výzkumu a vývoje a nevyužívání zdrojů EU
3. Rozmělněnost a roztržitost českého výzkumu vedoucí k zaostávání za světem.

Reforma je proto založena na třech hlavních principech :

- a) zjednodušení struktury systému státní podpory výzkumu a vývoje, snížení počtu rozpočtových kapitol a snížení administrativní zátěže,
- b) podpoře excelence a kvalitního VVal a přenesení rozhodování o cestách k dosažení nejlepších výsledků z ministerstev na profesionální agentury (GA ČR a TA ČR),
- c) podpoře vzájemné spolupráce výzkumných organizací a jejich spolupráce s podniky.

Cíle Reformy

Reforma je zaměřena na dosažení následujících cílů :

1. Zjednodušit podporu výzkumu a vývoje - instituce podporovat podle výsledků, týmy projektově.
2. Výrazně snížit počet 22 rozpočtových kapitol, z nichž je podporován výzkum a vývoj ČR, zjednodušit administrativu.
3. Podpořit excelenci ve výzkumu, zvýhodňovat ji a zajistit využití jejích výsledků pro inovace.
4. Podmínit programovou podporu výzkumu a vývoje spoluprací veřejného výzkumu s uživateli výsledků výzkum a vývoj, založenou na podílovém financování z veřejných a soukromých zdrojů.
5. Zavést pružnější organizační struktury veřejného výzkumu.
6. Zajistit odborníky pro výzkum, vývoj a inovace.
7. Intenzivně zapojit ČR do mezinárodní spolupráce ve výzkumu, vývoji a inovacích.

Realizací Reformy je plněno i programové prohlášení vlády, které obsahuje úkol „Provést audit systému VaV“ a přijmout opatření ke zlepšení stavu. Návrh Reformy je v souladu s výzvami Rady EU členským zemím v závěrech k „Budoucnosti vědy a technologií v Evropě“ na svém jednání 22. – 23. 11. 2007 v Bruselu.

Současný stav VaV v podmínkách státní báňské správy

Český báňský úřad - je jedním z 22 poskytovatelů dotací na výzkum a vývoj z prostředků přidělených Radou pro výzkum a vývoj ČR.

Oblast VaV na státní báňské správě řídí V. odbor ČBÚ a jeho činnost vychází z působnosti § 40 zákona č. 61/1988 Sb., ve znění pozdějších předpisů, kde je uvedeno „řídí a koordinuje VaV v oblasti působnosti státní báňské správy, který je financován ze státních prostředků.“

Činnost je zaměřena zejména na získávání vědecky podložených vstupních podkladů pro úpravu legislativy v oblasti bezpečnosti při hornické činnosti (HČ) a činnosti prováděné hornickým způsobem (ČPHZ).

Při své činnosti využívá ust. § 3 písm.a) odst. 3 zákona č. 130/2002 Sb., v tom, že poskytuje účelovou dotaci na projekty VaV ve formě veřejných zakázek, kde příjemce podpory v rámci řešení projektu provádí výzkum a vývoj pro potřeby poskytovatele, který je jediným uživatelem jeho výsledků.

Tím, že projekty jsou řešeny formou veřejných zakázek a pro potřeby poskytovatele, má zadávací proces a smluvní podmínky některé odlišnosti v rámci zákonných postupů oproti jiným poskytovatelům dotace :

- Zadávací řízení probíhá ve smyslu, ust. § 21 zákona č. 137/2006 Sb. (a to na veřejné zakázky nadlimitní, podlimitní a malého rozsahu).
- Smluvní jednání a uzavření smlouvy se řídí § 9, odst. 4 zákona č. 130/2002 Sb. (úprava vztahů mezi poskytovatelem a příjemcem podpory), příp. zákonem č. 110/2009 Sb.
- Lhůty a způsob poskytnutí podpory se řídí §10, odst. 3 b) zák. č. 130/2002 Sb., příp. zákonem č. 110/2009 Sb.

Pro řízení řešených projektů je vypracovaná vlastní metodika, skládající se ze čtyř částí (Pokyny pro sestavení nabídek projektů VaV, Průběh kontrolních dnů, Doklady pro schválení převodu dotace, Dokumentace pro hodnocení ukončených projektů).

Projekty VaV jsou řešeny formou veřejných zakázek a to v rámci aktivit (souboru veřejných zakázek):

- Od roku 1999 do 2008 byla řešena aktivita s označením v informačním systému AA s názvem „Zvýšení úrovně bezpečnosti práce v dolech a eliminace nebezpečí od unikajícího metanu z uzavřených důlních prostor“. V rámci této aktivity bylo řešeno 39 projektů.

- V roce 2007 byla zahájena aktivita s označením AB a názvem „Bezpečnost práce a provozu při hornické činnosti a vybraných činnostech prováděných hornickým způsobem“. V rámci této aktivity bylo doposud řešeno 11 projektů. Tato aktivita končí v roce 2010.

ČBÚ každoročně hodnotí vývoj bezpečnosti v hornictví a předkládá jej vládě ČR. Následující **graf č. 1** vychází právě z tohoto hodnocení, které je i východiskem pro výběr řešených problematik spolu s náměty předloženými OBÚ a dalšími institucemi.

Z uvedených podkladů vychází i dlouhodobá struktura dosud řešených 50 projektů VaV, z nichž bylo do konce roku 2008 ukončeno 41 projektů. Tato struktura projektů je patrná z **grafu č. 2**.

V celostátním hodnocení poskytovatelů dotací, prováděném každoročně Radou pro výzkum a vývoj na základě srovnání tzv. indexu státního rozpočtu (podíl váhy uznaných výsledků a výdajů ze SR v mil. Kč), se Český báňský úřad umisťoval v posledních letech na třetím až šestém místě z 22 poskytovatelů dotací.

Konkrétní důsledky Reformy

Reforma byla schválena usnesením vlády ČR č. 287 ze dne 26.3.2008. Tímto usnesením vlády bylo schváleno snížení počtu poskytovatelů dotace ze stávajících 22 na 11 pro institucionální podporu a na 10 pro účelovou podporu.

U účelové podpory, se kterou doposud pracovala státní báňská správa, představuje těchto 10 rozpočtových kapitol – ÚV ČR, GA ČR, TA ČR, průřezové MŠMT, MPO, MV, MK a odvětvové MZe, MO, MZ).

Citovaným usnesením vlády bylo dále uloženo

- u programů aplikovaného VaV financovaných z výdajů státního rozpočtu (RVV)
 - ukončit řešení do konce roku 2010
 - nepřijímat na rok 2011 a další roky žádné nové závazky
- zřídit nového poskytovatele dotací - agenturu TA ČR (účelové prostředky), která by měla svou činnost zahájit v roce 2011
- poskytovatel dotací v oblasti bezpečnostního výzkumu bylo stanoveno MV ČR a ministru vnitra bylo uloženo předložit návrh meziresortní koncepce bezpečnostního VaV do roku 2015.

Cílem reformy bylo i novelizovat zákon č. 130/2002 Sb. o podpoře VaV, což bylo realizováno zákonem č. 110/2009 Sb., kterým

- se VaV rozšiřuje o inovace na výzkum, vývoj a inovace,
- je zavedena podpora infrastruktury pro VaV,
- se zavádějí smlouvy o využití výsledků (příjemce – uživatel),
- je definována výzkumná organizace jako instituce, která provádí zákl.výzkum, aplik. výzkum nebo vývoj a šíří jejich výsledky. Pro získání institucionální podpory nemusí být už 50% výkonů v oblasti VaV, ale instituce musí VaV provádět (musí mít výsledky v předchozím období a na základě jejich zhodnocení jí může být přiřazena institucionální podpora).

Na základě těchto skutečností ČBÚ zahájil jednání s MV ČR pro začlenění problematik SBS do Meziresortní koncepce bezpečnostního VaV ČR do roku 2015. Orientace na TA ČR by znamenala cca 1 roční prodlevu, neboť činnost této agentury v oblasti řešení projektů formou veřejných zakázek bude zahájena s největší pravděpodobností až v roce 2011.

ČBÚ dále dosáhl, že v rámci spolupráce s MV ČR se stala problematika státní báňské správy součástí programu „Bezpečnostní výzkum pro potřeby státu v letech 2010 – 2015“,

kde v rámci řešení formou veřejných zakázek bylo uplatněno 26 návrhů projektů s předpokládaným zahájením v roce 2010 nebo 2011.

Potřeby řešení dalších 14 problematik s návrhem řešení rovněž formou veřejných zakázek byly uplatněny u agentury TA ČR se zahájením od roku 2011.

Navrhované procentuální podíly projektů VaV řešených po roce 2010 prostřednictvím státní báňské správy jsou uvedeny v grafu č. 3.

Z uvedeného vyplývá, že činnost VaV na státní báňské správě bude i nadále zaměřena zejména na získávání vědecky podložených vstupních podkladů pro úpravu legislativy v oblasti bezpečnosti při HČ a ČPHZ s tím, že

- bude pro výběr projektů rozhodující hodnocení stavu bezpečnosti v uplynulých letech a na základě tohoto hodnocení vytipování projektů k řešení,
- větší důraz bude kladen na projekty řešící problematiku ČPHZ,
- projekty i nadále budou navrhovány k řešení jako výzkum pro potřeby státní správy formou veřejných zakázek.

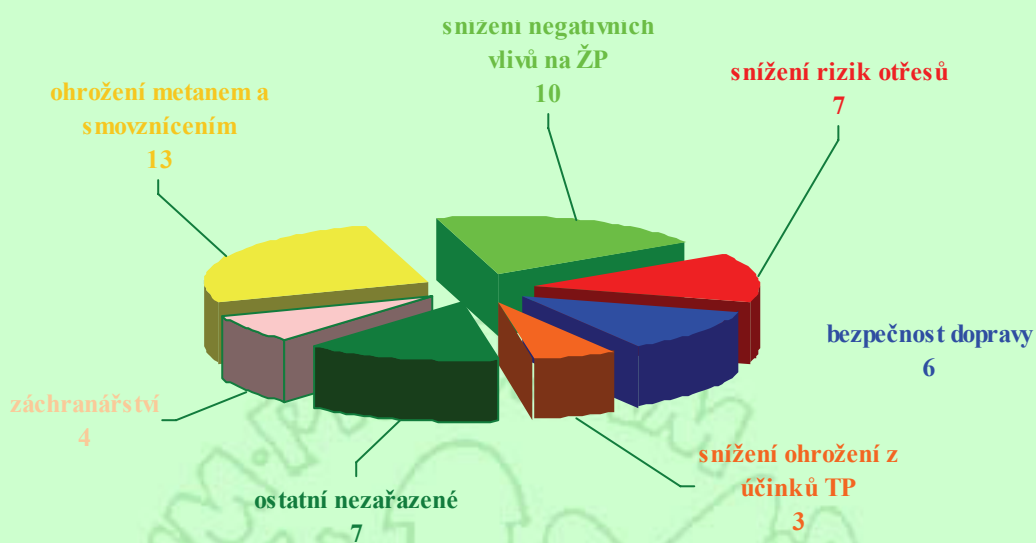
Závěr

V důsledku realizace Reformy přestává být Český báňský úřad od roku 2011 poskytovatelem dotace na řešení projektů VaV. V důsledku včasných jednání se zástupci MV ČR a v současné době i se zakladateli agentury TA ČR si však Český báňský úřad zajistil možnosti získání finančních prostředků pro řešení problematik souvisejících s bezpečností při HČ, ČPHZ, případně ve spojitosti s nimi.

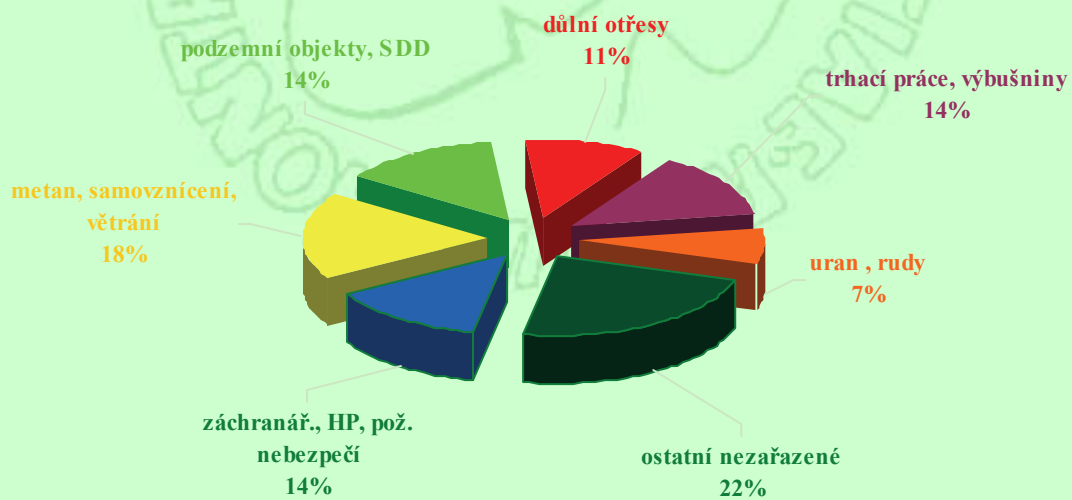
Návrhy na řešení projektů z oblasti státní báňské správy budou shromažďovány na odboru VaV ČBÚ. Na základě doporučení Odborného poradního orgánu předsedy ČBÚ a po schválení doporučení předsedou ČBÚ budou odborem VaV uplatňovány u MV ČR (v oblasti bezpečnosti) a u TA ČR (v oblasti ostatního aplikovaného výzkumu).

Graf č. 1

Graf č. 2

Graf č. 3

Použitá literatura

1. Usnesení vlády ČR č. 539/2007 ze dne 23.5.2007
2. Usnesení vlády ČR č. 644/2007 ze dne 23.6.2007
3. Usnesení vlády ČR č. 1284/2007 ze dne 14.11.2007
4. Usnesení vlády ČR č. 287/2008 ze dne 26.3.2008
5. Usnesení vlády ČR č. 793/2008 ze dne 27.6.2008
6. Usnesení vlády ČR č. 1305/2008 ze dne 20.10.2008
7. Usnesení vlády ČR č. 50/2009 ze dne 12.1.2009
8. Usnesení vlády ČR č. 728/2009 ze dne 8.6.2009
9. Reforma systému VVal v ČR – zpracováno RVV
10. Novela zákona č. 130/2002 Sb. (zákon č. 110/2009 Sb.)

